

LA REVISTA

SUMARI

La legislació obrera i el concepte del dret, *per Josep M. Pi Suñer*. — A l'endemà del marxisme, *per Manuel Reventós*. — Pedagogia no científica, *per Alexandre Galí*. — Nacionalització de la nostra premsa, *per J. M. López-Picó*. — Lirics alemanys, La seva cançó, La noia compassiva, El poeta canta en començar, *trad. de Josep Lleonart*. — Poesia catalana, La invocació de Sant Jordi, *per Josep Maria de Sagarra*. — Meditacions sobre l'arquitectura, *per Joaquim Folch i Torres*. — La pintura catalana contemporània, la seva herència i el seu llegat, *per Josep Aragay*. — Lletres: Ramón Rucabado, Els editors i la llibertat de l'Art, publicacions de «La Revista», *per J. Farràn i Mayoral*. — Flos Philistinorum. — Dietari Espiritual.

BARCELONA

MCMXVI

Núm. XVI

ANY II

SUMARI DEL NUMERO 15

Catalanisme, valor universal, per *Marti Esteve*.—La pronunciació del català literari, per *P. Barnils*.—Per damunt de la baralla, de Romain Rolland, trad. de *J. Farràn i Mayoral*.—Poesia francesa: La Jova Tarentina, de André Chénier, trad. de *Miquel Fortesa*.—Poesia catalana: Nocturn, per *Guerau de Liost*.—La pintura catalana, la seva herència i el seu llegat, per *Josep Aragay*.—D'Educació Moral, per *Alexandre Galí*.—Lletres: «De l'Horta i de la Muntanya», de Eduard L. Chavarri, per *J. M. López-Picó*.—Dietari Espiritual: Els Cursos Monogràfics d'Alts Estudis i d'Intercanvi, L'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

LLIBRES RECENTS

RAMÓN RUCABADO

**ELS EDITORS I LA
LLIBERTAT DE L'ART**

Publicacions de "La Revista"

Preu: Una pesseta

JOAQUÍN MONTANER

POEMAS INMEDIATOS

Portada d'APA

Preu: Tres pessetes

JOAN ARÚS

NOVES CANÇONS

Portada de Josep Obiols

Preu: Dues pessetes

CARLES SOLDEVILA

PLASENTERIES

Societat Catalana d'Edicions

Preu: Dues pessetes i mitja

JOSEP M. DE SAGARRA

El Mal Caçador

POEMA

Il·lustracions de Joan Mirambell

Preu: Set pessetes

J. M. LÓPEZ-PICÓ

OP. VII

PARAVLES

POESIES

Preu: Dues pessetes

ALEXANDRE PLANA

SOL EN EL LLINDAR

POESIES

Societat Catalana d'Edicions

Preu: Tres pessetes

JOAQUÍM FOLGUERA

POEMES DE NEGUIT

Portada de Josep Aragay

Preu: Tres pessetes

LA REVISTA

ANY II.	QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL	MAIG 30.
NUM. XVI	ADMINISTRACIÓ: CORTS CATALANES, 613 - BAIXOS	1916
	Suscripció trimestral, 1 pta. — Número solt, 20 cénts.	

LA LLEGLSLACIÓ OBRERA I EL CONCEPTE DEL DRET

Als observadors de la psicologia de les multituds, a tots aquells que, amatents a les evolucions espirituals del cos social, investiguen la raó dels moviments col·lectius, els ha causat sempre estranyesa un fet indubtable: l'absència d'un partit obrerista o socialista, amb força respectable, a Espanya.

Impossible i quimèric fóra pretendre trobar matitzacions socialistes en la voluntat del poble que viu espargit per les viles i els municipis rurals disseminats de la majoria de les províncies d'Espanya: manca en ell un ideal de conjunt; corrupteles inveterades van anorreant dia darrera dia el reste de voluntat civil que pogués niar-hi, i fins en els moments més propicis per a l'exteriorització d'un estat d'esperit—les eleccions—els diners o la coacció ofeguen les veus isolades que, excepcionalment, poguessin alçar-se. ¡Terres mortes, ànimes mortes, Patria sense pols, contemplant amb uns ulls atònits, que esguarden i no veuen, el desfilall d'anys iguals i monòtons, sense una renovació o una esperança!

Però, i a les ciutats—veritables centres nerviosos de l'Estat—¿trobem també manca de l'element socialista, caracteritzador de la nostra època? Evidentment. El poble fa sentir amb debilitat el pes de la seva opinió. S'ha integrat als partits merament polítics, i quan la majoria d'aquests partits li ha donat la sensació de que no res anava a aconseguir-se, el poble s'ha cansat, s'ha retirat.

¿Quin ha estat el resultat de que no existeixi

un veritable organisme obrerista? Entre altres extrems, que podria analitzar, vui fixar-me singularment en un: la falta de legislació obrera. Espanya té poques lleis socials. I les que té, en sa majoria, són degudes als partits conservadors i, per tant, poc extremes. Els elements conservadors de gairebé tots els països han combatut contra l'avançament animat i vehement de les lleis protectores dels treballadors. Pot-ser els partits d'esquerra han plantejat malament el problema. A l'intentar l'aprovació dels preceptes relatius a la seguretat dels obrers en les tasques perilloses, a la jornada màxima de treball, al salari mínim, al descans dominical, als retirs, als contractes de treball, s'ha defensat la tendència en nom de la lluita de classes. I s'ha respost, i amb raó: entre l'obrer i el capitalista existeix una relació jurídica que deu ésser lliure; el legislador no pot intervenir-hi, com no pot intervenir en els altres contractes. No; no és discussió sobre llibertat de contractes. Es una defensa de la vida de l'obrer, indispensable per al compliment de la seva funció social. Com fa notar l'eminent professor de Dret de l'Universitat de Burdeus, En Lleó Duguit, avui dia el concepte de la *llibertat-dret* ha vingut substituït per la *llibertat-funció*. La primera, ha emergit de la Declaració dels Drets de l'Home; és un dret subjectiu físic, intel·lectual i moral. Contra ell, l'Estat no pot atentar-hi, anc li està vedat imposar restriccions a l'exercici de la activitat individual, en favor d'un interès que no sigui el col·lectiu. No cab, din-

tre el sistema individualista, imposar al particular deures, obligacions, com els de l'ensenyament, la previsió, etc. Mes, aquests postulats de la doctrina individualista o liberal van essent arreconats en la pràctica. A l'empenta de noves concepcions cedeix el vell dogma. Les lleis van restringint l'amplitud d'acció de l'home, en interès de sí propi, de la seva activitat, i, per tant, de la Societat. El dret no és ja una conseqüència del seu particular voler; és una resultant de l'obligació que té de desenrotllar tot son esforç en benefici de la col·lectivitat, com previsions rodatge que és de solidaritat social.

Es interessant seguir les petjades de la evolució de tota una ideologia... Creat el principi de la *llibertat-funció*, l'Estat dicta regles, mercès a les quals pugui l'obrer descansar, alimentar-se, instruir-se, educar el seu esperit. ¿Qui pot combatre, sobre aquestes noves bases, una ferma legislació obrera?

Es nota una proporció inversa entre el cercle de la llibertat individual, atomista, i la interdependència social. Quan més gran és aquèlla, més reduïda i imperfecta és la solidaritat humana. Avui, el socialisme va infiltrant-se en la legislació i es posen limitacions als drets de l'home que en altres èpoques haurien semblat intolerables atentats. En els nostres dies no cab ja concebir que un home, en la esfera de la direcció de sí mateix, pugui atentar contra sa vida (suicidi), o contra son íntegre procés educatiu (dret a ésser ignorant), o, en el camp de la propietat, pugui destruir-la (*jus abutendi*), o deixar-la irroturada. El dret és obligació, és llaç social. De no ésser així, l'home, aïlladament, tindria drets, i aital cosa no és exacta. Un individu abandonat no té drets en realitat; sols aquests esdevenen quan se posa en comunicació amb altres. El *dret* neix amb la societat i la interdependència el converteix en *obligació* de complir amb el fi comú.

Avui dia aquesta interdependència s'imposa a tots, a l'Estat inclús. Ha desaparegut ja el vell concepte de majestat sobirana en la organització jurídica d'un país. Abans del nostre segle la vella idea de la *potestas*

romana encarnava meravellosament en el Príncep (les monarquies absolutes) o en els ciutadans (sobirania nacional). Per un veritable *fetixisme social* hi ha allavors un gran respecte al poder de l'Estat. Existeix una sobirania única: l'Estat fa la llei a la que es deu obeïment i sotmissió; el Govern, en el qual l'Estat se materialitza, és l'únic que pot ordenar; l'Estat és irresponsable dels seus actes.

Però les idees canvien. Es veu que en la pràctica la sobirania es fracciona. No és l'Estat sol qui està investit d'aquesta alta prerrogativa: les Corporacions infrasobiranes (Diputacions, Ajuntaments) participen també d'ella. En les lleis es crea la responsabilitat de l'Estat. El Govern no encarna un dogma inalterable ni de niçaga altíssima. Investigant son origen, es troba que neix de l'imposició del més fort, origen que a través del temps apar enlairar-se, quan la primitiva violació esdevé situació de fet defensada per preceptes legals.

I, com a producte d'aquest canvi, l'Estat no és més el subjecte sobirà, sinó l'organitzador dels serveis públics amb els quals coopera al fi social. L'antic *dret-sobirania* ha passat a ésser *dret-funció*. Entre els essentats deures de cooperació hi té cabuda la creació de la legislació obrera. Quan el poble i l'Estat espanyol se facin conscients de les noves idees, la legislació ha d'ampliar la seva esfera. ¿Sofrirà retrocés l'indicat principi? Tornaràn jorns en que les velles concepcions despertin, obeïnt a la llei de la volta eterna de les coses?

Ho dubto. La construcció jurídica de les Societats presenta un avençament indubtable en favor de la dignitat i millorament socials. Hi han a voltes debilitacions, moments de pausa... Però el principi inicial impulsa de nou. Ho deia Pascal, parlant d'aquestes vacil·lacions, amb les següents paraules: «Dos passos endavant; un descans; un pas enrera. Tres passos cap al pervenir; altra instant de pausa... I després, definitivament, endavant!»

JOSEP M. PI SUÑER.

A L'ENDEMA DEL MARXISME

Si un article recentment publicat es deia «la mort d'un dogma» aquest podria titular-se: «la fi d'un sistema». No és un dogma sinó una cadena de dogmes enllaçats pels esforços subtilíssims d'una ment insuperable en l'art de deducció, el que finà. Mes el record de les fantasies socialistes totes prenyades dels màxims problemes d'organització que's posaven un títol així com: «L'endemà de la revolució» induïa a servir-se d'aquesta innocent ironia i parlar de l'endemà del marxisme.

Em mou, a més, una altra raó. En una fulla socialista que's publica a Catalunya, he llegit de poc que ningú no havia refutat a Marx. Això era dit amb una bona fé inequívoca. Altre cop se feia a Marx un creador de dogmes i no un suscitador de problemes. Si ningú hagués refutat a Marx pitjor per a nosaltres, que hauríem necessitat que ens el refutessin les coses. Però — i jo no soc pas ni sisquera mitjà coneixedor de la literatura marxista — l'obra de Bernstein en general, les doctrines del valor dels austriacs, la crítica del plus-valor per Oppenheimer, la del materialisme històric per Seligman i Croce, són noms que sense esforç ni rebusca venen a la ment, no com a refutadors—paraula que'm desplaui—però sí com a crítics afortunats i sapient de l'autor del Capital. Però ara no és pas ocasió de polèmica sinó de descriure aquest fet nou i vivent, que hem arribat a l'endemà del marxisme.

La riuada de la guerra s'ha emportat el lliberalisme manxesterià, l'individualisme econòmic: heu's-aquí un fet clar. L'Estat tendeix arreu a lo que Schmoller i el seu grup anomenaven, d'ençà de la crisi americana del 1907, neo-mercantilisme; a l'intervenció i presència de l'Estat en tots els episodis econòmics que's deixaven encara a l'impuls individual, només un matíç sentimental, segons Corese satisfer exigències de justícia social, separa aquesta activitat de la de Colbert o els cameralistes concellers dels Hohenzollern en el Segle XVIII.

Però al arrocegar el manxesterisme, la guerra s'endú també son opòsit essencial: el col·lectivisme marxista, un temps vigorós crític del primer, i avui anquilosat en doctrinarisme com ell abans d'haver donat una fuetada de realitzacions.

La guerra ens demostra la ineficàcia dels 110 diputats socialistes. Un partit que feia

professió de crítica i de inhibició, perquè tot havia de venir-li per la via del cataclisme previ, feu afirmació nacional i patriòtica. I ara, als vint mesos de guerra, quan les crítiques recomencen, me sembla evident que en la fracció Haase no és pas el marxisme el que palpita. Fa temps que, comentant aquest fet, vaig exposar la meua opinió de que la causa d'aquest fracàs podia i devia cercar-se en el divorci latent entre la tàctica revolucionària de la ortodoxia marxista que el partit seguia, i l'esperit heterodòxic del reformisme bernsteinià que al partit arruinava; en altres mots: en presència d'un fracàs polític, jo, afirmava la preexistència d'un fracàs ideològic. Vint mesos de guerra i de crítiques referents a la guerra permeten mesurar i descompondre aquell fracàs ideològic en sos components elementals.

De les idees orgàniques que fan el marxisme: Concentració de les empreses: Pauperisme proletari i exèrcit de reserva: Crísis cada cop més intenses fins arribar al cataclisme del règim capitalista: Lluita de classes i materialisme històric, ens trobem avui amb que les tres primeres eren inductiva i deductivament denegades abans de la guerra, ço és: ens trobem, en que la realitat no les confirmava i en que els fets nous no podien ésser explicats per una correcció o suspensió de les teories marxistes, sinó que la destruïen del tot. Ni la concentració duia el ritme que Marx suposava, ni destruïa totalment la petita empresa, ni guanyava cap terreny en el camp de la producció agrícola. Ni el jornal real—no cal dir el nominal—minvava relativament; ni les crisis se feien, amb la complicació de la economia, més dures, sinó que's feien més fàcils. La experiència de la guerra és terminant en això últim: compari's com s'han defensat organismes econòmics perfectes, vencedors o vençuts, i organismes econòmics primitius. Rússia i Serbia d'una banda, Bèlgica i Alemanya de l'altra, el capitalisme s'allunya de la catàstrofe.

En quant a la lluita de classes de què's feia fenomen internacional i llei de la història moderna, s'ha mostrat força més suau que els antagonismes nacional-històrics a què volia substituir, i sense que la diversificació i antagonisme de les classes socials hagi desaparegut, ja no és com fa uns quants anys semblava el factor decisiu de la vida social, i al contrari, també en aquest punt, cal donar

raó a Schmoller quan ens deia que les èpoques de guerra social alternen amb altres èpoques, les constructives, en que dominen les tendències de pau.

Respecte al materialisme històric, és inequívoc que la organització de la producció i del canvi, condiciona una sèrie de nexes causals, de rica i diversa fecunditat. Mes a l'hora actual i malgrat que'l marxisme faci responsable de la guerra al capital i ses contradiccions, quin dubte té que les forces antropològic-biològiques han vençut a les econòmiques? Que les concepcions polítiques, religioses, històriques, de caràcters nacionals, les singulars tradicions de cultura, en fi, tot el que és inequívocament *superestructura* social en llenguatge marxista, ha resistit més la prova de foc i de sang que no pas l'*infraestructura*, és indubtable: i sinò demaneu-vos què pot haver decidit més a la guerra, l'ambició capitalista, cercant interessos, o la voluntat de poixança nietzscheana que E. de Seilliére identifica amb l'imperialisme.

El marxisme és mort i tot fa creure que més definitivament mort que'l manxesterisme; però el socialisme no ho és pas; al contrari, a l'hora en que's fan insostenibles les idees de Marx, veiem arreu una actuació econòmica i coercitiva de l'Estat, una restricció de l'ordre lliberal (propietat privada, llibertat de treball, formació de preus en concurrència, circulació incontrolada, etc.) com mai no l'havia coneguda la història econòmica de ençà de la constitució de l'estat territorial modern.

Les idees de Marx fracassen, però les tendències immanents de l'Estat al socialisme, a l'economia comunal, persisteixen. Pot-ser ens trobem amb el marxisme en presència d'un fenomen ben vist i mal teoritzat com els de la bomba aspirant interpretats per l'horror al buit de la naturalesa.

Un jove socialista espanyol me narrà fa temps aquest succeït. L'atzar d'un Congrés socialista internacional posà en contacte a D. Pau Iglesias amb un dels majors representants de la Socialdemocràcie: crec recordar que'm digué mon narrador, amb Karl Kaustsky; (aprofito aquesta vacil·lació del meu record per a declarar que parlo per referència no controlada i acàs res d'això se hagi mai esdevingut). Succeï doncs que havent donades l'espanyol referències de son partit, el capitost alemany s'estranyà de la fidelitat perfecta que'l partit espanyol servava a la tàctica marxista, malgrat mancar entre nosaltres els supostos econòmics essencials de tota aquella ideologia.

Pot-ser l'anècdota sigui falsa: jo no'n soc l'inventor i en tot cas me sembla meravellósament possible avui. ¿No veiem, en efecte, el partit socialista espanyol fidel a una tàctica revolucionària que'ls fets destrueixen i esterilitzen? ¿No tindrem en aquest fet un índex dolorós, de que també en socialisme ens movem en retràs? ¿Aquesta guerra haurà duta a Europa, però no a Espanya, sempre allunyada d'Europa, l'endemà del marxisme?

MANUEL REVENTÓS.

PEDAGOGIA NO CIENTIFICA

Dins la Pedagogia hi cal un bon troç d'humanitat. Humanitat dèu voler dir aquell tancar el Laboratori—que Xenius ens retreia fa poc—i sortir a fòra un dia a escampar la boira. Alguna excursió de tant en tant al camp de la Literatura, per exemple, no li aniria malament a la Pedagogia. Res, veure món només i respirar bons aires i discretejar de coses que encara no es saben... científicament. No dissecar, no preparar la literatura per a examinar-la després a dins, al microscopi. També es pot fer aquesta feina, però la que ara volem dir és una altra. Es senzillament anar a veure les flors tal com se presenten al camp, a la bona de Déu, i, si de cas, a tot estirar, tallar-ne alguna per a posar-la al trau o fer-ne un galant present.

A nosaltres ens convé ara sorprendre la vida en el seu ple. Dins el laboratori ja es

pot combinar un mecanisme eixut de vida amb quatre o cinc coses ben trobades. Mes això és sempre una vida de filferro. Ara nosaltres volem sorprendre tot l'altre que entra i surt subtil, imperceptible com els aires. Que cap fil misteriós, per remot que sigui, no es trenqui; que no s'esbulli la situació màgica dels éssers en el món i els poguem sorprendre en el seu secretíssim col·loqui. La flor, en ésser trencada i duta a casa, quantes relacions inefables ha perdut?

Per'xò des de la Pedagogia estant ens interessa la Literatura.

Jo m'imagino una classe de Pedagogia en la qual el Professor i els alumnes un bon dia, desant Herbart i Pestalozzi, se'n van a veure Goethe o Flaubert o aquell sobirà Sthendal o aquest d'ara Romain Rolland.

ALEXANDRE GALÍ.

NACIONALITZACIÓ DE LA NOSTRA PREMSA

I.

No és pas de molt temps que vós, home experimentat en l'ofici periodístic, deieu a l'aprenent reporter:--Per a fer carrera en un diari no tens més remei que oblidar la literatura. D'aquesta guisa el jove il·lús no fou escriptor ni fou periodista.

La por de la literatura encongeix molt nobles i molt bones iniciatives periodístiques.

I la literatura es venja dels porucs condemnant-los a l'eterna parodia de les formes literàries que volien menyspreuar i a les quals la premsa deu en definitiva el seu més pur llinatge.

El fet divers en el qual l'anònim redactor bateja el lladre deixeble de Caco, amic de Bachus l'ubriac, i en les notes de societat la bella dançarina amiga de Terpsícore, altra cosa no fa que disfreçar de vulgaritat literària la dignitat narrativa, com si la Informació no meresqués entre les nou germanes un lloc d'honor que ahir concedíem a la filosofia.

Jo potser no arribaré a voler convertir la Escola d'Apol·ló en una Universitat periodística com la de Pensilvania o en anexe a les càtedres d'alts estudis socials com a París, però judicaré tot instant necessari que, si la premsa reclama la sobirania de *quart estat*, se'n faci digna o es vingui en cas contrari a la sàtira de Mad. Girardin. Així estan les coses, que el gran diari viu del públic i el públic es nodreix del gran diari. El guany és la mesura de la responsabilitat. I per a l'home que escriu, quina solvència li fóra bona per a servir aquella responsabilitat si no sabés escriure?

Ja veieu que per al periodisme no cal oblidar la literatura.

Jo dic més encara. Cal que la premsa sigui formadora del gust literari del gros públic distret.

I en aquest punt he de referir-me especialment a la premsa d'aquí, trobant-hi en mancança, per a que assoleixi aquest ideal, l'originalitat i el respecte a la natural i viva expressió del nostre poble.

Tant estimo la professió periodística i tan essencial crec la seva missió, que reclamo per als diaris de Catalunya (fundats gairebé tots amb cabals de gent catalana i sostinguts tots ells per el públic català); una major independència espiritual, que únicament

poden assolir instal·lant-se en esperit en els dominis de la capitalitat, sense imitacions provincianes, sense embadaliments pagesívols i obrint a tota amplada el seu espai a la nostra llengua, donant-li l'hegemonia quan convingués, i honrant-la sempre amb la convivència que no's refusaria mai a l'hoste. ¡I ella és mestressa!

Mentre això no fem, no goséssim pas dir que tenim una premsa nostra.

No vull pas dir que ens limitem. Al contrari, tinc la certitut, que aquesta rectificació esparirà i altificarà les valors de les nostres publicacions diàries i periòdiques.

I això no és sinó un problema literari amb el qual són compatibles tots els problemes que cada dia planteja el creixement de la potència periodística, com n'és bona prova la premsa d'Àustria-Hongria que l'ha resolt respectant les múltiples nacionalitats de l'imperi, distingint-se per ser la més perfecta i polida del món i de les més considerades (vegi's el llibre de Mr. A. de Chambure: *A TRAVERS LA PRESSE*. (París—1914. H. Fert, Albous i Cia. edit.).

Suposem que tenim resolt el problema de l'independència espiritual de la nostra premsa i que, com l'optimista volterrià, vivim en el millor món entre tots els mons.

La nostra posició no és enemiga de la publicitat que el públic sol·licita. Volem, però, una intel·ligència orientadora. Així no podríem aplaudir que els nostres diaris rifessin entre els seus lectors localitats per als toros o donessin participació a bitllets de la *Loteria Nacional*; i sí podríem ajudar tots la seva obra de propaganda si s'expandís segons llei de cultura, anunciant p. e. concursos entre els nois de les escoles que millor redactessin en català els quaderns setmanals de la classe, o entre els lectors que millor construïssin un article publicat amb un nombre discrecional de paraules en blanc, o entre els botiguers que amb més propietat redactessin els catàlegs i anuncis dels establiments llurs en català, etc., etc. ¿No sentiu la mà directora imprimint una orientació literària essencialment i ricament vinculada amb la nostra tradició, sense oblidar els moderns costums de les empreses americanes, angleses o franceses?

Aquestes iniciatives, a l'ensem que educarien el nostre públic, obligarien els periodistes a una preparació professional, i mai no seria cap redacció refugi de fracas-

sats per als quals s'escrigué el diccionari de llocs comuns i el receptari de Mr. S. de la Fourchadière, ni tampoc seria la guillotina dels talents que s'hi entreguen com temia Barbey d'Aurévilly.

Jo, que defenso els drets literaris de la premsa, us vull dir que no crec oportú que la direcció d'un diari l'ostenti un home de lletres. Més que aquest convé l'home que sàpiga harmonitzar l'esperit amb la múltiple associació d'interessos que representa la premsa moderna sense esdevenir exclusivament home de negocis qui converteix la redacció en una casa de comerç. Sento que em demanèu: ¿Quina literatura voldríeu, doncs, en el periòdic?

I us he de dir: aquella que'l fes amable sense ser lleuger, conscient sense enfarfec, i clar sense pactes amb la facilitat. La de aquells homes qui creuen que dins l'actualitat hi ha un guspireig etern més viu que les notes de *L'argus de la presse*. Els qui massa deixen seduir-se de l'actualitat, corren el perill d'esdevenir-ne esclaus.

I els diaris passarien de directors de l'opinió a ésser menats per l'opinió.

El transit dels grans rotatius, a les darreries del segle XIX i començ del segle XX, d'educadors en informadors, marca aquest perill. Abans la fulla quotidiana era el simbòlic estandart d'una minoria selecta que aplegava al seu entorn les munions entusiastes. Demà serà pot-ser l'anònim recull de totes les passions desfermades i de totes les imbecilitats mal confegides. ¿Voldrem nosaltres, a casa nostra, acceptar el paper d'encobridors d'aquest trànsit equívoc, per a que se'ns en faci retret quan sigui escrita la historia de la premsa, que reclamava Sainte-Beuve?

Es d'esperar que no; i si aquella historia ha d'ésser l'Iliada moderna, en la elaboració del poema no acceptem més que aquells que no puguin avergonyir Homer.

En aquests moments d'angunia, que tantes coses són trasbalsades, l'esperit comença de sentir el pes dels fets i demana arguments. Demana altra vegada una fè.

Jo no demano pas en els diaris nous la restauració del credo dels vells editorials. Però crec que tots hem de dignificar les armes del periodisme modern. I convertir la noticia sense comentaris en dada intel·lectual, en instrument persuassiu, amb mà prou ferma per a llençar-la i deturar-la sense que de la habilitat no en patís la noblesa.

Certament, en resum, *métier* més literari que d'advocat.

Per aquets camins se'm fan de bell obir meravelloses possibilitats, com la de constitució de l'agrupació dels nostres escriptors en el si de la Associació de la premsa; la formació d'una Biblioteca de la nostra premsa; la creació de Biblioteques de regal per al foment de la lectura, a imitació de les que ha inicitat recentíssimament la premsa d'Anglaterra; l'intercanvi amb els nuclis catalans d'Amèrica... Tota una obra conjunta que no desdiurria de l'obra cultural que l'esperit creador dels catalans ve realitzant.

Hem dit la paraula santa: *Esperit creador*.

¿No és aquesta la més sobirana síntesi de la literatura?

Esperit creador per a l'educació. ¿Es que si donem a la premsa aquesta finalitat, pot renunciar-se a la nacionalització del llenguatge d'expressió pedagògica de la premsa?—El llenguatge és símbol, mitjà pedagògic o instrument científic. Podem optar en aquest darrer cas, però en els dos primers, mai.

II.

Signats per M. Gabriel Arbouin, publicà la revista «Les Ecris Français» uns interessants articles compresos en l'epígraf general «Les nations d'après leurs journaux.»

Bona part del segon article la dedicà l'autor a l'estudi de la premsa espanyola, i és interessant fer-ne retret, perquè el comentari hi és dut amb una intenció espiritual a la qual no estem acostumats en aquests treballs que ens venen sovint de fóra casa amb aire de descobriment o conquesta sota la més aplanadora vulgaritat de les valors enteses.

Tres punts essencials analitza M. Arbouin en la premsa moderna: «La direcció de l'atenció, les predileccions informatives i la forma d'expressió».

Adverteix el comentarista, en parlar de Espanya, el «fet indiscutible» de les diversitats nacionals, i encara que no entra de ple en l'estudi de la diversificació, diu ben clar que Catalunya, per la seva vibració moderna, pel daler de civilització integral que espanyaix arreu i per les noves valors literaries i científiques que guanya cada dia amb la seva llengua, s'allunya dels tòpics generals reflexats per la premsa de Madrid.

D'alguns diaris, en diu M. Arbouin ço que nosaltres n'hem pensat sempre. Cons-

tata el retoricisme que els deprimeix i l'endarreriment espiritual que els tanca a tota correntia de renovament. Recorden encara, —diu— el gust de 40 anys enrera, avesat a tots els excessos de la oratoria, de les tertulies de cafè, de les cròniques brillants i banals, dels ecos, dels xistos i de la pintoresca informació.

Remarca el comentarista alguns esforços lloables de renovació periodística, però insisteix encara en la necessitat de noves orientacions, i recorda com és per als castellans una amarga lliçó l'exemple dels sud-americans, singularment els argentins, que han conquerit amb llur valenta idealitat la hegemonia de la premsa castellana moderna i són avui llaç d'unió i d'informació periodística entre Espanya i Europa.

Exagerats o no, aquests conceptes tradueixen un estat evident. En lo que potser discutiríem el parer de M. Arboin, és en la apreciació de la causa fonamental que ell atribueix a excés de raça i malaltia accentuació de caràcter i que deriven en veritat de falta de nacionalització literaria (és dir espiritual) de la premsa.

Nosaltres, més aviat acceptaríem la desviació de qualitats essencials disminuïdes i assimilades en forma de defecte, per peresa en tot esforç, per comoditat i per facilitat. Els exemples «típics» de la novela picaresca, del Teatre i de l'apassionament entorn de don Antoni Maura, que cita el comentarista, més són reveladors d'acceptacions defectuoses de grans virtuts inicials i de contagi col·lectiu de l'afebliment, que d'un culte conscient al caràcter. La pretesa assimilació d'aquells defectes per la nostra premsa és un veritable cas de desnacionalització.

Prou s'afanyen les noves generacions en rectificar el malentès del «caràcter» palestant-ne i refusant-ne els defectes. Les revisions de l'Azorín; les fermes inquietuts estimulants de tecnificació de l'Ortega Gasset, l'esforç de dignitat, disciplina i continuada cordialitat d'alguns nuclis selectes com el de la «Residencia de estudiantes» i el treball dels estudiosos qui cerquen en la especialització responsabilitat i autoritat científiques, són episodis de la forta lluita ideal per a l'assoliment del caràcter com una llibertat. Però curem nosaltres de cercar la nostra llibertat en el nostre caràcter i no en el llur, en la nostra virtut nacional diversa que cal no confondre amb les altres i sempre glorificar-la per la convivència.

Es en aquestes manifestacions que M. Arboin hauria endevinat els auguris del re-

naixement que els diaris obstinats en el fatalisme estèril no saben o no volen reflexar.

I segurament serà en aquestes tasques de correcció i millorament essencial i de diversificacions nacionals que es trobaràn les dues joventuts: la castellana i la nostra, vençudes totes les resistències i sense que cap de elles faci fallida a l'esperit que l'anima.

Per a assolir aquesta finalitat és necessari que ens capacitem de la força biològica de la nostra realitat nacional i que sapiguem defensar-la, conreuar-la i altificar-la amb l'organització total i conscient de totes les nostres potencialitats al servei de la nostra voluntat.

Hem de desfer tota la mala obra de la desnacionalització amb equilibrada constància, sense massa líric optimisme, però també sense entorpidors i depriments pessimismes negatius. Insisteixo en afirmar que aquesta missió desamortitzadora diria i de posar en circulació les nostres valors nacionals, correspon d'una manera especialíssima a la premsa, que per la seva missió educadora hem de nacionalitzar com l'escola i com l'ensenyament secundari.

El senyor Rovira i Virgili, company nostre, que ha vist i sentit clarament aquest problema, en el seu llibre *La nacionalització de Catalunya*, invoca com la feina primordial, indispensable a realitzar, la que D. Joan Maragall anomenà orientació nostra *endintre* de Catalunya.

Orientar de cara a Catalunya, arrelar endintre de Catalunya la nostra premsa. Heu's-aquí la nacionalització literaria que jo demano i proposo.

Nacionalització integral, no prosselitisme de partit castigat per les depressions polítiques. Apostolat patriòtic que prou si el sentíssim tots ens fóra otorgat el do de llengües, i el miracle se repetiria parlant nosaltres en català i entenent-nos cadascú segons llei del seu esperit.

S'ha dit i repetit que l'exercici de la professió periodística era un sacerdoci.

¿Som dignes tots de tan alta dignitat? ¿Posem en son servei tot el nostre esperit?

Jo us recordaré els versos de l'Unamuno que serviren de lema al nostre Maragall per a son article *Catalunya i avant*, (Diario de Barcelona, 5 octubre 1911).

*La sangre de mi espíritu es mi lengua
y mi patria es allí donde resuena.*

J. M. LÓPEZ-PICÓ.

LIRICS ALEMANYS

LA SEVA CANÇÓ

(DE LUDVRIG FINCKH)

Era un minyó que era un infant,
amb el peu nu i el rull penjant
jogava el vent alhora.
Era un bell patge, o, joventut!
la cançó que a son llavi acut;
Dòna, dolça dòna.

Era un cantaire amb cor fervent,
somniava, somniava amor roent
i el goig que en ell se troba.
Li cal deixar el seu país
i pel camí cantava aixís:
Dòna, dolça dòna.

¡Ai cor lleuger, ai cor rendit!...
Morí; i Déu que li hagués dit:
—Fill meu, a viure torna—
de grat viurí de bell nou
tot el passat. I un home fou,
Dòna, dolça dòna.

LA NOIA COMPASSIVA

(DE GUSTAU FALKE)

Duia jo el cor a la mà;
s'alça el vent per sobre el pla
i adeu cor!
Ve una vella.—¿Haveu esment
d'un cor perdut?—Com que no hi sent
fa que no.

Malcarat ve un caçador:
—Un cor, dius... Noestic per xò.
A un altre...—
Tots els camins vàreig cercar;
mon cor ningú me'l sab trobar.
¿On deu ser?...

Ve la filla del ferrer:
—Noia, ¿has vist un cor pot-ser..?—
Ella mig-riu:
—Estar sense cor..., cercar-lo arreu...,
pobre minyó; té, pren el meu
i aguanta'l fort.—

EL POETA CANTA EN COMENÇAR

(DE ALFRED WALTER HEYMEL)

Sagrada em sigui l'amistat
i amor un manament.
¡Dònes gentils, em só jurat
ser-vos servent enamorat
fins al darrer moment!

Entro en el temple, edificat
lleuger i altíu ensems;
a l'Àfrodita consagrat
sacerdot seu seré de grat
fins que m'encorbi el temps.

I puix morir és obligat
voldré l'últim sopar
enmig de roses, llums, vi clar,
i el darré halè em sigui robat
d'uns llavis breus, fins de besar.

JOSEP LLEONART, trad.

POESIA CATALANA

LA INVOCACIO DE SANT JORDI

Sant de les nostres lluites i del nostre dalit,
que dorms vora les altes harmonies;
bell diamant dintre la nostra nit;
fill de les roses i les gosadies.
Que en el passat i en el futur
no ens gires el rostre.
Perquè ets un Sant galà i obscur
per xò et sentim tan a la vora nostra.
Del teu martiri i del teu turment,
del teu casal i paísatge,
res vol guardar-ne nostre pensament,
i el nostre cor cap pietat n'hostatja.
I si et volem tení al nostre costat,
Sant de la juvenesa,
sols te volem com t'hem imaginat,
sempre amb l'ànima encesa!
I perquè tens un rostre somrient,
i cabellera perfumada
abandonada graciosament,
i perquè fas tant goig a la mirada,
per xò, Sant Jordi, et duem voluntat,
perquè ets el nostre, diferent dels altres,
i ets més valent i més agençat
i et sentim com bategues amb nosaltres.
En nostra brega de neguits,
ens plau a estones cloure les parpelles,
ens plau aturà un poc nostres sentits
i somniar de cara a les estrelles.
I a-les-hores ens cal un bell amor
on l'ànima ens hi sigui reposada
que ens faci l'aire més sonor
i una mica feixuc com l'abraçada.
I a tu t'havem triat
per l'hora de la càlida mentida,
que és molt més fonda que la veritat
i abeura i gronxa llargament la vida.
I t'hem posat a tot arreu,
amb una gran dolçor a la mirada;
si t'hem deixat la bestia sota el peu,
t'hem dut les roses com a l'estimada.
I ara et veiem damunt del pal
de nostra Nau, tot just bastida,
perquè ens hi lliuris de tot mal,
i ens hi encoratgis la partida.
La nostra Nau que hem dada al rem,
on hi tenim tants entrebancs i noses,
on tots breguem i tots hi treballem
i encar hem de portar-hi tantes coses.

JOSEP MARIA DE SAGARRA.

MEDITACIONS SOBRE L'ARQUITECTURA

I.

DE L'AMISTAT DE L'HOME AMB LA NATURA

Venturós l'home pel qual les coses del paisatge li són com unes dolcíssimes germanes, i ell se sab i se sent part en aquesta joiosa família natural, els membres de la qual viuen i moren donant la delícia de la seva presència i la fondària de la seva expressió en la buidor immensa del cel blau.

Els diàlegs dels millors amics i la carícia avellutada de l'amor, solament poden ésser comparats amb el goig d'aquesta silenciosa amistat de l'home i la natura, en la qual trobem les resquícies agredolces d'un antic i noble parentiu que ens ve guarnit d'una enramada de records de la infantesa; però d'una infantesa molt antiga que se'n va enllà de la nostra vida corporal i s'enfonsa endins la terra originària d'on va sortir la nostra noble niçaga.

Qui s'hagi aturat un punt a meditar la fondària de la aliança de l'home amb la natura compendrà bé que aquesta amistat respòn a un principi de gravetat del nostre esperit. D'ella eixírem i fòrem com a germans sortosos acarònats per la mà de Déu qui ens va alçar a reialesa, però que, com el rei de l'antiga rondalla, ve un dia que sentim l'enyorament del jas nadú i assaborim amb gran plaer la rústica sentor de les cambres pairals on encara les nostres velles germanes, les humils comaretes, hi trafiquen com abans, amb el mateix aire del nostre temps i amb els vestits que foren propis a la nostra primària condició. I a-les-hores sentim que ens puja al cor un glop de pietat per totes aquelles coses tan nostres i tan oblidades, i resseguim la vella hisenda amb una amorosa consternació: aquí la casa amb les finestres que miren de lluny, aquí el camí i aquell altre camí, ... i l'arbre, i el rierol, i el ca fidel vora la porta, i totes les altres coses que són del nostre fons: la olor, la forma, la remor, el gust... Un desig, un foll desig de reintegrar-te a les coses te pren des d'a-les-hores els sentits, i el teu ésser així confós en l'element primari te sembla com una metamòrfossi gloriosa, quelcom com l'arbre qui de la arrel obscura ha passat a la joiosa perfecció de la flor. I és a dalt de la branca on la corola de l'esperit se bada, d'on devalla la noble facultat de comprendre i estimar totes les coses que et volten.

Es aquesta facultat divina la que es posa a dialogar amb ço que té al voltant, i ho fa amb una veu manyaga i tendre com la del pastor infant quan parla amb els xais més blancs de la remada. Hi ha en aquesta reintegració un amorós desig de conversar amb les coses, de resseguir-les una a una, i en totes elles l'esperit hi troba una companyia suau i refiada, i res és sord al teu crit, perquè el crit és el nom de cada una on va concretada la seva condició; i res és sord a la teva veu, perquè en ella les coses hi retroben el to familiar; i en el diàleg que s'estableix elles s'hi van desfent les entranyes per a posar-te-les a les mans, car volen que sies tu l'amo i senyor dels seus secrets més obscurs i de les seves més fines pudiqueses.

A-les-hores ets Rei, perquè el Rei ha d'ésser sentit del reialme, ha d'ésser alguna cosa de la seva pasta obscura que s'és alçada a dignitat major, però cosa del reialme a la fi. No serà Rei aquell qui, oblidós del seu origen, s'estigui assegut en l'escambell de la seva dignitat sense tenir contacte amb ço de lo qual ell n'és la excel·lència. Rei dels homes serà aquell qui sia més home que els altres i no pas aquell qui, en la funció reial, oblida's de la seva natura. Així nosaltres som reis de les coses, per tal de tenir amb les coses un origen comú i d'ésser, en certa manera, sortits d'elles. Cosa som més alta que les altres, però amb l'arrel ben enfonsada en la terra originària, perquè tot això que de més alt tenim en relació a les coses regides sia quantitat acumulada de la seva perfecció.

A-les-hores baixen a posar-se sobre el mantell i el ròssec del nostre esperit les estrelles del cel i les flors de la prada; i els camps s'endrecen com per a donar als teus ulls un bell espectacle, fent mudances; tres mudances d'una rara delicadesa. I surt el sol per a tu i per a tu la lluna, i els herbeis tendres a l'hivern i les pampes frondoses a l'estiu que a la tardor s'enrogeixen; i les muntanyes a dalt se fan morades, i colen els rius d'argent fins a la mar qui eternament per tu respira.

Mai els teus ulls mortals podran abraçar el confí del teu reialme. Tu ets el centre entorn del qual la natura va desplegant els vels innumbrables de les seves meravelles, i segueixes amb una delicada pietat paternal el moure's de tot ço que és vivent, i tot te reconeix i et somriu des del fons de la

seva presència; i en el camp llaurat, i en la casa llunyana, i en l'obrador, encara les coses del paisatge te fan la muda senyal intel·ligent, i trobes la pedra de la muntanya en el caire del monument, i l'aigua joiosa de les cascates en la canella de la Plaça

Urbana, com a antigues germanes que deixaves humils i pageses en la casa paterna, i ara les trobes ascendides pel mestratge de l'home a una nova categoria de perfecció i de gracia.

JOAQUIM FOLCH I TORRES.

LA PINTURA CATALANA CONTEMPORANIA, LA SEVA HERENCIA I EL SEU LLEGAT

L'UNIC CAMÍ D'UNA RENOVACIÓ VERITABLE

Si tenim en compte que els homes no podem crear formes vives, veurem que el nostre art és una oració d'alabança a Déu i a la Natura. Veurem que en ells no hi ha ni hi pot haver la bellesa pura, sinó una ponderació de la bellesa creada.

Aquí, doncs, hi trobarem una força superior a nosaltres per primera vegada i per sempre. Aquí hi trobarem la primera llei per al govern del nostre esperit i el predomini creador de Déu sobre nostre per sempre més. Perquè aquestes lleis que governen la Natura també ens governen a nosaltres i són aquestes que limiten la nostra naturalesa humana. Per això en la pau de l'esperit no ens vindria, aguda, la deria de crear; per això, i perquè aquestes lleis i aquestes limitacions de la Natura, la fan més gran encara que la nostra propia ambició, més perfeta que les nostres ciències, més poderosa que la nostra imaginació.

Aquestes lleis són les úniques que poden contenir totes les grandeses del geni humà sense cenyir-lo.

Deixem guiar el nostre esperit per la presència magestuosa d'aquestes lleis que governen la naturalesa i per aquelles que dicten suaus i inflexibles a l'hora el camí del sol. Elles seràn eternes en la conformació dels homes i eternes en el seu esperit. Elles són aquestes que governen l'univers enter amb les seves òrbites i la estructura del cos humà i la nostra mateixa vida. Aquestes són aquelles lleis dolcíssimes i eternes que deixen a cada cos pendre una expressió variada i riquíssima dintre de les seves normes.

Són aquelles que foren creades per Déu una vegada per sempre més, i les que han seguit governant la estructura de les coses vives, l'augusta presència de la llum i la vida dels homes i la seva mort en Adam per primera vegada i d'a-les-hores ençà i per tota la eternitat.

Sota del seu govern dolcíssim cada home ha trobat una expressió inconfundible per al seu rostre i cada gran home l'ha trobat per a la seva obra, com si per virtut de la seva intervenció, la Natura visqués sota les voltes d'una naturalesa nova.

A-les-hores en la pintura no hi ha pas solament el color de les coses, sinó un aspecte del món. I aquest aspecte del món no és deslligat de nosaltres, sinó que hi és revelada la nostra presència d'una manera clara i precisa sense preocupar-nos-en com no ens preocupa que'l nostre rostre se assemblí an el nostre esperit.

Aquí hi trobarem el nostre patrimoni perdut: aquí hi trobarem la font pura de totes les formes i aquí la suprema tradició de totes les tradicions.

Per aquest camí els nostres esperits seràn alliberats dels prejudicis que'ls oprimeixen i seràn enfortits en presència de les coses eternes. Per aquest camí entrarem en la font que ha nodrit totes les escoles i tots els artistes, a través dels seus prejudicis, des de aquells que omplen de gloria la memoria d'Italia, fins a aquest que modernament donen fama a la veïna França.

Veus-aquí, a través de totes les seves idees, el que les escoles tenen de comú, i el únic que tenen de bó i d'exemplar. Veus-aquí a on hi escau la calma serena del contemplador per un dia. Calma i serenitat absoluta de repós perquè, què valen totes les nostres activitats nervioses si han depassat inquietes el curs normal de la seva marxa? Esguardem les àguiles altives com en la immensitat, mestresses del seu destí i segures de la seva força, volen amb calma per les divines altures. Són a perdre's de vista i encara el ritme del seu bategar és precís, calmós i segur. Aquesta és la seguretat i la confiança que jo desitjo a cada ú per a si mateix. Perquè Déu no ha donat el do als homes fóra de cada ú, perquè el cer-

qui errant de terra en terra i de home en home, sinó que l'ha fet viure en el seu propi esperit per a guiar-li els seus propis passos.

Esguardem novament i amb calma el món al costat nostre, les seves relacions amb nosaltres són tan clares per a l'esperit dotat com obscures per a la nostra raó. De ell mateix el món se'ns presenta amb un aspecte que pertany a l'art nostre. Un aspecte complert per a el qual Déu hi esmerçava una jornada en el temps de la creació del món quan creava la llum i la separava de les tenebres.

Si el blanc poderós que adorna la pobra paleta nostra no té l'esclat del sol, ni el negre la impenetrable profunditat de les tenebres, entre ells dos hi ha una gama humil prou abundant per a dur a l'ordre humà ço que fou un dia en el cel, la separació de la llum i de l'ombra, que's parteixen el domini dels cossos i el domini del temps. L'un a llevant, l'altre a ponent, modelen la esfera de la terra i cada un dels petits accidents que la omplen. El pastor que guarda els ramats sobre les muntanyes i el llaurador que sembra i el campanar d'una vila llunyana hi fan que pugui ésser ponderat amb l'art de la pintura l'espectacle que'l món té per a la nostra retina.

Davant d'això, digueu-me, què valen tantes teories, tantes escoles, tants prejudicis davant de la naturalesa espiritual de cada ú i davant de la incommovible estructura del món? Ni les formes del món poden suplir-se per noves imatges, ni el nostre esperit pot governar-se per lleis que no sien de la seva propia essència.

La bellesa acut per favor i és en và el combinar artificis per a fer-la comparèixer per força.

Però tampoc aquest camí serà bo per a qui no sab caminar, car el camí veritable de l'art només és bò per als artistes veritables. Perquè hi ha gent que no veu de la grandiosa majestat de la Natura altra cosa que la confusa complicació de les fulles dels arbres de una a una i els palets de la riera de un a un.

Devant de la natura hi ha la ruïna dels uns i la lliberació dels altres, perquè ella és prou rica de coses efímeres per a saciar la sed humil d'aquest homes que no saben governar el seuesguard. Ella és prou abundant en paranys minuciosos per a confondre la seva majestat i la seva gracia davant de l'esguard d'aquells homes qui gosen mirar la fit a fit sense dur en els ulls el govern del seu esperit ausent, convertits en una càmara obscura.

Aquí les lleis de la naturalesa dominadores i inflexibles per a l'home qui no posseeix el dò són les mateixes que revesteixen les obres dels dotats d'una consistència durable i són dolcíssimes en el esperit dels dotats.

Si jo he dit això ara. Si hem demanat la terra ferma sota dels nostres peus, quí detura, sinó la nostra talla, que les mans entren en el lloc de les estrelles!

D'altra manera? Tornarem novament de esquena a la grandiosa majestat de lo etern a establir un gust en la època que estableixi una bellesa convencional que acceptarem dos anys com a definitiva i es perderà despreciable i morta en l'oblit tot seguit. Què valdràn totes les fruites del nostre ingeni sense la coneixença i fonda penetració de les coses! Colocarem les riqueses del vostre esperit sobre la ombra de les coses o sobre de coses arbitràries!

Quant millor fóra edificar-les sobre les lleis perdurables de lo viu per a fer-les cavalcar segons el ritme que duen les coses eternes!

Esgarrifem-nos de veure passar la moda dels nostres vestits i dels nostres barrets.

Passada la moda, passada la seva bellesa. I'l barret que entonadament duia un día el més distingit aristòcrata roda avui per el circ, sobre la calva d'un pallasso, amb gran contentament de la concorrencia.

No fa pas gaire un periòdic nostre, referint-se a una obra teatral d'En Pitarra, deia per tota censura que els anys no passen pas en và per damunt de les seves obres. A mi em plau recordar-vos que s'afanyen vanament fugint de la gloria de Fidies i d'aquella d'Homer, que'ls seguiràn fins a la seva posta.

Naturalment el temps passa per damunt dels morts, però no dels immortals.

Quín cataclisme deu obrar-se en la Naturalesa per a destruir-los? Quína bellesa nova els suplirà? La veritat és que ells van lligats amb la mateixa rotació de la terra i que mentre les formes que han ponderat permaneixin, ells permanixeràn també.

I encara després del cataclisme màxim, perduda l'harmonia del món, canviada la seva forma, qui pot dubtar de la seva velle-sa! Podria una generació distinta formalment de la nostra però intel·ligent confondre les parques amb una cosa mortal! Jo crec que Fidies hauria perdut el nom a-les-hores, pro que les seves obres serien considerades com obres dels Déus perquè hi és conservada aquesta potencia divina que va crear l'home i el món.

La Naturalesa ens donarà les lleis eternes que regeixen la vida i les que mantenen l'estabilitat de les coses. Cal no ésser esclau de la seva presència però és menester no quebrantar alguna de les venes per aont circula la nostra mateixa sang.

Des d'aquí jo us prometo que no hi ha cap historia de veritat tan profunda com l'Iliada d'Homer.

Abandonem tot d'una, la direcció del nostre esperit, i suplim-la per una sinceritat incondicional. Veus-aquí el dò lliberat. Veus-aquí l'únic camí del renaixement futur.

A-les-hores totes les fibres del nostre esperit intervindràn en la formació de la nostra obra perquè evoluciona dintre de si mateix i en el infinit i l'obra d'art participarà a-les-hores en l'essència de les riqueses del nostre esperit i en la forma d'una veritat eterna, forta i profunda.

El qui pugui sobre de tals fonaments edificar hi son castell, veurà permanèixer les seves torres per damunt dels límits de la nostra existencia i seguirà dret i immuta-

ble d'acord amb la constant permanencia de les formes eternes. Aquet castell serà edificat sobre lo durable i immortal de la nostra vida i veurà al seu voltant, créixer, morir i renovar-se les coses efímeres.

En và cercarem un artifici que pugui suplir a la naturalesa sense imposar-nos les seves lleis inflexibles. Ella sola elevarà a consistent el desvari dels nostres pinzells i si una vegada ella i nosaltres joguem al damunt d'una tela sense que ella ens domini a nosaltres ni nosaltres a ella i sabem contemplar per un dò apreciable dintre dels múltiples aspectes que presenta el que escau al nostre esperit. Si sabem esguardar en la Naturalesa d'una manera viva les línies originals que hi marquen la nostra presència, compendrem que solament un estat de sinceritat incondicional ens pot obrir les portes d'una renovació que fermenta en el nostre esperit i que s'estén en el domini de la nostra mirada.

JOSEP ARAGAY.

LLETRES

RAMÓN RUCABADO : ELS EDITORS I LA LLIBERTAT DE L'ART : Publicacions de LA REVISTA

Vida seriosa, fè, intervenció; heus-aquí el lema qui sembla guiar toda la vida, tota la obra d'En Rucabado. La mateixa religiosa efusió que posa en l'acompliment dels actes de la vida seva és la que fa càlids, seriosos i passionats els seus escrits: una vida i una obra orientades fortament vers la constant reflexió, vers l'infadigable acció moral.

Mes la reflexió d'En Rucabado no's mostra aplicada a teoritzar o especular dins dels grans problemes generals de la Etica. Els principis morals no són per a ell motiu de recerca en el sentit de coses qui poden evolucionar, *devenir*, crear lleis noves; les lleis noves, per a ell, deuen d'ésser-ho sols en apariència; sols ha de canviar la manera d'aplicar-les als casos nous; mes en el fons s'hi han de trobar sempre les idees eternes, indiscutibles, de la Moral Evangèlica.

No l'han neguitejat qualque volta els grans problemes ètics? Sí; ell, en uns apòlegs admirables ha dit, amb no amagada inquietut, la

tragedia de l'Home Bò, del Sant, del Beat i el Neguitós. I ha conclós, per boca del Savi de la Muntanya, que no cal judicar i que el món és plé de misteris.

Ara mateix, l'il·lustre Dorado Montero ens ha donat per uns dies l'espectacle enguniós de l'home inquietat pel gran misteri de l'acció moral humana, dolorosament indecís enfront les més petites decisions de la cotidiana vida, cercant a les palpentas la conformitat de la llei de l'home amb una llei superior i abstenint-se en últim terme d'actuar o reduint al mínim l'acció, per excés d'escrúpols, per temença de terribles responsabilitats. Aquesta és l'actitut dolorosa dels mellors pensadors castellans. Mes En Rucabado, català, mediterrani, malgrat els neguits d'un jorn, no pot estar-se d'actuar, no pot deixar de concloure, ni pot faltarli una idea a realitzar. Cal fer, cal realitzar a l'home qui viu baix la llum clara del nostre cel i vora la nostra mar lluminosa. I així, deixant de banda escrúpols i neguits, En Ru-

cabado fa, resol, lluita i aplica les seves energies a casos concrets que exigeixen solució immediata; no importa que, un cop resolta, els seus escrits passin (si no els fa perdurables la beutat de la seva forma); altres problemes concrets ne suscitaràn de nous, i lo bell, lo qui restarà com exemple admirable, serà el conjunt d'aquella vida encesa per una fè.

D'una banda, doncs, dins l'esperit d'En Rucabado, la Moral Evangèlica, la creença en «realitats terminants, riguroses, inequívokes i absolutes» com la «Virginitat», la «Paternitat», la «Maternitat», l'odi sant a la Sensualitat i a la Violència. D'altra banda, fòra d'ell, en la vida cotidiana social, coses, accions que cal combatre en nom d'aquella fè i, aquelles creencies. Apòstol, se l'ha dit? Més aviat polític, en el més alt i noble sentit de la paraula.

Del polític hi ha en Rucabado no sols l'atenció constant a resoldre casos concrets, mes també la estratègia, la lògica formidable, acostumada a la eficàcia i a la visió clara dels medis més ràpids per a assolir-la. Ell sab perseguir despietadament l'enemic, privar-lo de tot medi defensiu, inutilitzar els seus subterfugis, desfer els sofismes amb que la immoralitat vol fer passar la seva mercaderia; ell sab ésser dur amb l'enemic i sab ésser, en els temps nostres, intransigent.

I així cal que sigui, i així cal que la seva rectitut i la seva intransigencia i el seu dogmatisme sàpiguen afrontar les antipaties i àdhuc les ralleries i el ridícol; la seva eficàcia dependrà de la conseqüència amb que sàpiga mantenir la seva actitud intransigent.

*
* *

Admirable prova de la estratègia política d'En Rucabado ofereix ara el fascicle qui ha suscitat aquestes ratlles.

Heus-aquí que omplen els kiosques dels carrers ciutadans gran nombre de publicacions obscenes, que guanyen dret d'escampar el seu verí amagant-se sota els respectables noms d'art, d'higiene, d'humorisme. Heus-aquí, inatacables, les publicacions obscenes de tot arrèu, i entre elles, per vergonya, manta publicació on la nostra llengua es deshonora, on la obscenitat pren les formes més descobertes de la més vil i baixa grolleria.

Heus-aquí la indignació de l'home de bon gust i bon sentit moral, acompanyada d'una

lleï d'angoixa; quan considera la impunitat amb que s'ofereix el llibre pornogràfic o amb que un cartell anunciador d'obscenitats divideix estúpidament les síl·labes de les seves paraules per a formar els jocs de mots més clarament vils. Tota aquesta bastaixa obscenitat s'escuda amb la Llei, que protegeix la llibertat de publicació amb certes restriccions que aquí són astutament sortejades. Com perseguir, com *agafar* els enverenadors que produeixen o editen aquesta podridura? Que algú intenti una acció judicial: entenent-se tots en el fons, acusador, acusats i jutges, tenint tots la evidència de la intenció baixa que s'intenta revelar i castigar, res podrà fer-se, perquè caldrà atènyer-se a la lletra de la Llei i a la lletra de la Llei escaparàn els medis d'evitar l'acció punible. Així el Shillock Shakespearia s'arrapava a la lletra d'un contracte i obligava la justícia mateixa a cometre un crim.

Serà, doncs, necessari en el cas nostre, l'advocat subtil qui, com aquell feia condemnar el malvat Shillock, sàpiga fer sortir del cau la fera de la intenció perversa i acorrallar-la i captar-la entre les malles de la Llei.

Aquest ha estat el propòsit assolit en part per En Rucabado en la seva conferència. En part, perquè—així ell mateix ho sab regoneixer—el problema de la moralitat en art és molt pregón i, per atacar el mal en tota sa extensió, cal una lluita empenyadíssima de pedagogia moral. Tota la noblesa de presentació d'una obra d'art no privarà els esgarriats de treure'n emocions baixes, i una sola obra mal intencionada pot enverinar tota una serie, tot un conjunt d'obres beneficioses.

Mes la solució que dona En Rucabado en la seva conferència pot disminuir el mal en gran manera i dona facilitats d'acció que no es tenien. I això és d'un valor imponderable.

A la hipocresia mercantilera de l'Editor, al lliure albir de la Edició, a la superstició del Art, del gust públic, a tot ço que serveix per a defensar de persecucions lo sensual i lo *hemofílic*, oposa En Rucabado un criteri de dignitat qui presenta quatre exigencies:—Universalitat temàtica del conjunt d'obres oferides,—Autoritat en qui les edita,—Cura visible de la perfecció material,—Absència de reclam industrial. Al mancar aquestes condicions en una biblioteca, en una obra, en una exhibició d'obres «és que l'editor s'inhibeix de conservar la dignitat artística, lo qual vol dir que l'atenció se-

va és agena a l'Art, és purament industrial. I llavors és quan podem acusar en tots terrenys a una indústria editorial de la culpa de fer circular en el públic afrodisíacs mentals o estimulants de violència.»

Aquets mots, nucli del treball d'En Rucabado, són tan substanciosos que ni un deixa d'esser-hi plè de força i d'eficàcia.

El criteri és claríssim, d'una lògica irrefutable. La intenció de l'editor pot ésser revelada, i perseguida segons la lletra de la Llei.

I com En Rucabado toca en aquesta conferència un cas concret i com aquest se troba

pendent de resolució; com se dona a qui den intervenir en aquestes coses un arma que no tenia, ja es farà més insuportable la exhibició de les publicacions vils i els bons ciutadans s'hauràn de tornar més exigents, més apremiants envers les autoritats responsables, puix aquestes no tindran dret a ignorar la conferència d'En Rucabado.

Veiam: Què pensen les autoritats, què pensa el Governador de Barcelona sobre aquest llibre? Què es preparen a fer en vista del criteri que s'hi exposa?

J. FARRÁN I MAYORAL.

FLOS PHILISTINORUM

Al doctor Filistó una vegada el van fer catedràtic. Una vegada i per sempre. No cal dir de què. Ho hauria pogut ser de tal o tal altra cosa, però ho va ser precisament d'allò, i, en ser-ho, ja feia l'efecte d'una predestinació. O d'un mèrit, per qui s'ho mirés amb ulls d'ètica purista, que així que veuen un que sacceja els braços ja s'enfeixen i fan: «Ai, pobret, que cansat deu estar!» Però és ben segur que les coses són prou eloqüents per si. No era ben recte aquest sentiment de justícia distributiva sense epidermis. De ser qüestió de mèrit, aquell mateix saccejar de braços hauria estat discutit. I va passar com indiscutible. No obstant, aquella victòria parlava prou clar i curt. Deia—així un poeta ho traduïa: «Els catedràtics se fabriquen per una immensa i simplicíssima roda d'atzars. Què més fixe i cert que el rodar d'una roda? Així—o, paradoxal!—la caiguda de cada etzar té una indestructible força de *raó*.»

* * *

La glòria del doctor Filistó—una altra roda racionalíssima—el dugué una altra ve-

gada a ser nomenys que vocal d'uns jocs florals. (Abans, quan era l'edat d'or de les lletres, i regnava aquella bella llibertat patriarcal, quan encara cap junta impura no havia gosat posar lleis a la volada ortogràfica del geni, havia volgut ser «dels Jocs Florals»). I el doctor Filistó, com altrament era àrbitre de carreres universitàries, ara es sentia sancionador de carreres poètiques. I troba un ex-universitari poeta i li diu: «Envia, jo espero que la teva obra serà bona: seràs glorificat». — «O, doctor, — fa el poeta—jo no sabria tenir emocions a hora fixa, ni posar la meua poesia en balança, ni penjar diplomes...» El doctor Filistó, que es sentia un gran intuitiu, endevina ja i interromp: «No obstant, els mateixos mestres que tu estimes bé hi envien; i s'afanyen pel títol bell; i...» Qui ara interromp és el poeta; però la seva resposta esdevé tot seguit barbotejant i no l'acaba: evidentment—aquells ulls! — el doctor Filistó no capia: «Però, doctor, Vos negligiu que qui un cop ha anat a jocs florals de vellut, qui publica llibres magnets i no posa el subtítol de Mestre en Gai Saber, quan envia a concurs fa una formidable ironia...» Però, evidentment, —aquells ulls! — el doctor Filistó no capia...

DIETARI ESPIRITUAL

Ens dol la mort dels nostres homes. Execrem la violència que apressa l'obra nivelladora de la Mort.

Ens dolen els tòpics sentimentals dels grans diaris populars que reserven els qualificatius de l'èxit per a les grans circumstàncies cridaneres; i ells que avui no han tingut una paraula d'afecte per a la vida del geni absent dins la soletat, demà enlairaran l'absència fatal vestint la mort amb el qualificatiu de prematura.

Execrem aquests costums periodístics.

L'esperit creador supera la Mort. Per xò no ens cal la separació dels homes per a lloar els homes. Ni la violència d'una fi insospitada, ni l'heroïsmes del sacrifici patriòtic, ni el bell morir per convicció o per literatura poden en el nostre juí cotitzar les valors essencials de l'esperit. El respecte serà sempre la suprema sanció humana que, sense profanar el record, dignifica les obres dels homes.

Creiem que és mancar al respecte fer servir la mort de pretext utilitari pels homes qui resten.

Més enllà del respecte, la víctima i l'heroi no devindràn pas accidentalment genials si abans no ho foren.

Parlem si voleu de l'absurditat de l'inútil sacrifici cruent. Però no confonguem amb les nostres execracions la serena sobirania de l'esperit ni vinculem la glòria al dictamen d'un tribunal de preses.

*
* *

Ens digueren fins ara:—Respecteu els Jocs Florals perquè han estat un instrument eficaç de catalanització.

Oblidem les vel·leitats castellanitzants dels fundadors dels Jocs Florals. Oblidem la popularització de les formes poètiques castellaneres realitzada per els versaires dels Jocs Florals. Oblidem la indecisió bilingüista de molts mantenedors i premiats.

Però no podem oblidar mai la desnaturalització dels Jocs Florals, darrerament utilitzats per a propagandes desposseïdes de tot sentit de catalanitat dirigent.

*
* *

La premsa catalana no ha seguit amb prou interès la revolta d'Irlanda. Fos aquell moviment obra d'una petita minoria desgavellada o concreció sentimental de l'ideal nacionalista, calia el comentari valent dels nostres homes.

La conjunció d'alguns intel·lectuals (Sinn Feiners i la Lliga Gaèlica) amb els sindicalistes anarquitzants (els deixebles de Larkin, especialment Connolly), fou la causa determinant de la fracassada revolta.

El fracàs originariament podia preveure's per la mancança de sentit polític dels revoltats. No se'ls pot negar esperit nacional, però sí capacitat de govern.

Aquesta és per a nosaltres una bona lliçó.

La actitud dels ulsterians contra el *Home Rule* pot donar mitja raó als nacionalistes violents. Però cal dir que no hi ha dret a la violència si no's té la ferma seguretat de la eficàcia.

Aquesta és una altra lliçó.

Pot-ser la repressió de la revolta ha estat un acte impolític d'Anglaterra.

Així i tot, hem de reconèixer en els irlandesos la incapacitat política inicial. I per a imposar-se a l'Anglaterra els cal abans enfortir-se per la superació de la capacitat d'Anglaterra.

També això podria al·lisonar-nos...

*
* *

Assistírem a la conferència de Monsenyor Baudrillard. El comentari més escaient que sabríem fer-ne seria recomanar a la nostra clerecía la serenitat d'aquell esperit que les horros de la guerra no han disgraciat i la total comprensió amb que sab judicar les coses, perquè ha curat d'estudiar-les.

Acostumats al gest de refús i d'imtemperancia amb que una part de la nostra clerecía acull les coses que no comprèn i no vol comprendre, dugué una mica de gracia a la nostra ment la docta paraula de Monsenyor, reveladora de les aportacions totals de la joventut francesa a la generosa continuació de la França immortal.

I aquest volem que sigui el nostre comentari: Desitjar la compenetració de la clerecía catalana amb l'esperit nacional català. La comprensió.

*
* *

Un jesuïta, el P. Ignasi Casanovas, al qual les lletres catalanes han de regraciar l'excel·lent traducció comentada de la Poètica d'Aristòtil i una intensa activitat apologètica i social, ha publicat suara un estudi del *Dr. Torras i Bages, Bisbe de Vich, de Santa Memoria*, que té per a nosaltres, a més del valor literari, la significació de palesar-nos la grandesa del *Sant fundador* qui en la seva vida i en la seva obra harmonitzà de tal guisa els conceptes de jerarquia i d'autoritat que, vivent, se feu digne de no refusar la companyia de la glòria de Déu.

Amb motiu d'aquest estudi del P. Casanovas, ens gaudim una vegada més del fet que a Catalunya comencem de voler coneixer els nostres grans homes.

CUSSÓ S f h a .

BARCELONA

Pianos i Pianos mecànics - Reparacions i Cambis - Afinacions -
Vendes al comptat i a plaços - Pianos d'ocasió - Lloguer de
pianos - Venda de cilindros a preu de fàbrica

Unic representant per a Sabadell i Terrassa:

JOAN COMAS - Rambla, 81 - Sabadell

JOAN GORINA SANZ

SABADELL

Llanes, Pentinats i demés Materies Textils

Operacions per compte propi

Importació i Exportació

SECCIÓ DE COMISSIONS

Representació única de les importants firmes:

Pierre Flipo.	TOURCOING (França)
D. Hamilton & Co	BRADFORD (Anglaterra)
Bük & Richter.	LEIPZIG (Alemanya)
Leken Frères	VERVIERS (Bélgica)
E. Bénézech	MAZAMET (França)
A. Lyon.	MADRID (Espanya)

Direcció telegràfica: GORIZANZ - Telefon, 145

Compte corrent amb el Banc de Sabadell : Ponsá i Valls

J. Pagés fill : Fills de Magí Valls (Barcelona)

PUBLICACIONS DE "LA REVISTA"

Administració: CORTS CATALANES, 613, baixos - - BARCELONA

AVIAT:

**CANÇONS
i ELEGIES**

DE CLEMENTINA ARDERIU

Preu: una pesseta

L'edició de les obres és pulcra i econòmica. Hi han en premsa i preparació obres de Josep Aragay, Miquel Poal, Manuel de Montoliu, Joaquim Folch i Torres, Martí Casanovas, Josep Lleonart, Alexandre Plana, Joaquim Folguera, Josep M.ª de Sagarra, J. Farràn i Mayoral, Eugeni d'Ors, Carles Riba, Josep Carner, Miquel Ferrà i altres.

**GALERIES
LAIETANES**

Corts Catalanes, 613

ANTIGUITATS :: EXPOSICIONS
LLIBRERÍA D'ART :: CAVES
DE VINS : ART MODERN